

Зоран Милошевић*

РИМОКАТОЛИЧКА ЦРКВА И ИСЛАМ**

*Од «Lectio magistralis» до повлачења
Римокатоличке цркве пред исламом*

Сажетак

*У политици Римокатоличке цркве, односно Ватикана, према исламу догађају се промене, које су у научним радовима назване „dimittit“, тј. грубим потчињавањем живота немуслимана захтевима ислама, односно повлачење пред ратоборним исламом. Ова понижавајућа (у интелектуалном и моралном плану) тенденција нашла и свој израз у погледима изложеним у издању Државног секретаријата Ватикана *La Civiltà Cattolica*, који представља службени орган ове институције и пропагатором његових идеја, идеологије и погледа на свет. Издања овог секретаријата вргају од отворене исламофилије и понизности пред њихадистичким покретима. Зато су истраживачи римокатолицизма почела да истичу да Ватикан нема јасну политику према исламу, односно да је започео повлачење. Папа Бенедикт XVI повремено исказује вољу да се супротстави исламу, међутим његов Државни секретаријат манифестује велику снисходљивост и наду на благонаклони став муслимана према римокатолицима, што је довело до тога да бискупи немају јасне инструкције*

* Институт за политичке студије, Београд.

** Чланак је настао у оквиру научног пројекта „Демократски и национални капацитети политичких институција Србије у процесу међународних интеграција“ (179009), који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије

из Ватикана, а ислам, у међувремену, продужава да се шири Европом. Очевидно је, дакле, да Римокатоличка црква тренутно нема капацитета да формулише политику која би могла да задржи исламски притисак. Истраживачи ислама из Израела су ставове владе Ватикана назвали „гласом јасног лицемерја“, јер иста та влада ћути о зверствима исламских терориста, а ћути чак и када су убиства хришћана у питању. На пример, ни речи се није чуло од Ватикана када је 3. јуна 2010. године муслиман убио епископа Исендеруна.

Кључне речи Римокатолицизам, ислам, политика, дијалог, демократија, сукоб цивилизација, интеграције, идентитет

Ислам и сукоб са западном цивилизацијом

Оно што је мотивисало савремене фундаменталистичке реформске покрете јесте сукоб са западном цивилизацијом, коју је, нема сумње, током векова стварала и Римокатоличка црква.¹ Сам Запад то дуже време уопште није примећивао, јер су се раније елите оријенталних земаља образовале у западном духу и угледале се на западну цивилизацију.² Став да се «ислам налази у перманентном рату са Западом» живи и развија се у муслиманским заједницама. За ову тврдњу постоје бројни докази. На пример, из 20 држава долази 95 посто свих терористичких аката. То су: Пакистан, Ирак, Авганистан, Јужни Судан, Јемен, Иран, Уганда, Либија, Египат, Нигерија, Палестинска аутономија, Демократска Република Конго, Централноафричка Република, Колумбија, Алжир, Тајланд, Филипини, Русија, Бурунди, Индија и Израел. Само у четири нема исламског тероризма (Демократска Република Конго, Централноафричка Република, Колумбија и Бурунди). Ако се говори о жртвама тероризма, на три државе (Ирак, Авганистан и Сомалија) долази 75 посто свих убистава терористичким актима у свету. Све је то резултат исламског радикализма, који убија не само «невернике», него

1 Ahmed Pašić, „Spopad civilizacij – realnost ali preterivanje?“, *Društvo 2000*, št. 165-167, Ljubljana, 2004, str. 37-44; Упор.: Shahid Javed Burki, „Demilitarizing Muslim Politics“, *Project Syndicate*, 25/01/2012

2 Ali A. Allawi, *Kriza islamske civilizacije*, Dobra knjiga, Sarajevo, 2012, str. 116.

и истоверце. Истовремено, муслимански лидери говоре да је ислам «религија мира». Овај став нема потврду у стварности и чињеницама.³ Насупрот, исламски теоретичари лансирани су појам «исламофобија», који значи безразложни страх пред исламом, односно предрасуде према муслиманима. Термин је лансирала децембра 2004. године конференција «Борба са исламофобијом», што су прихватиле и Уједињене нације и Савет Европе. Но, како назвати појаву када муслимани у име ислама представљају извор вербалне и физичке агресије према припадницима других религија, па и самим муслиманима? Шта на пример рећи о вехабијама, који се у часопису Исламске верске заједнице БиХ, овако представљају: «Њихов вјерски, социјални и политички принцип своди се на парољу. Или ћеш бити вехабија или ћемо те убити, отети ти иметак и поробити укућане».⁴ Због оваквих ставова, исламофобија има два дела: страх од целокупног ислама и страх од радикалног ислама.⁵

Последњих година је само постало очигледно оно што је већ дуже време било латентно. „Бели човек је своју улогу одиграо!“ објавио је Сејид Кутб, један од истакнутих вођа муслиманског братства педесетих година, у прогласу под насловом „Будућност припада овој религији“. Успеси западног човека блештави су и засенили су људе. Али све је у ствари само привид, изрод поквареног, безбожничког човечанства. Отуда западна цивилизација не може да опстане; право, исламско човечанство са својим етичким и материјалним вредностима је пред победом.⁶

Управо у овом духу пише и Серђо Ла Кина, када констатује да кад се отвори неко актуелно питање сви медији започну дебату и информације о томе испуне сав медијски простор, што доводи до више обогаћивања сазнања или пак његовог сиромашења и манипулисања јавношћу. Данас је

3 „Islam and the Non-Existent War with the West“, *Strategy Page*, 05/05/2012

4 „То је vehabizam“, *Preporod*, Сарајево, 1. 11. 1991, стр. 18.

5 „Islamofobia? Que islamofobia?“, *La Razon*, 31/10/2005; Упор.: Mehrezia Labidi-Maiza, „Islam in nasilje“, *Društvo 2000*, št. 165-167, Ljubljana, 2004, стр. 59-72.

6 Klaus Kincler, *Verski fundamentalizam*, Clio, Beograd, 2002, стр. 77-78. Упор.: Miroљub Jevtić, „Zunanјepolitični koncept Seida Kutba, ideologa sodobnega islamskega fundamentalizma“, *Društvo 2000*, št. 165-167, Ljubljana, 2004, стр. 73-79.

тако са исламом. Тема ислам и Запад се обрађује у оквиру обрасца интеграција или конфликт цивилизација и религија. Уколико се систематски прате овакве информације на западу Европе, видеће се јасна сугестија, пише Серђо Ла Кина, да је сукоб неизбежан. Азијатски ислам (Сирија, Ирак, Иран, Пакистан, Авганистан), афрички ислам, као и ислам са обала Средоземног мора, а такође Нигерије, Судана, Сомалије, те ислам са Балкана, који није за потцењивање, прете Западу. Такође, недавно напади египатских муслимана на Копте нису допринеле побољшању имиџа муслимана. Но, што је интересно, наводи Серђо Ла Кина, Европа нема решење за исламско питање.⁷ Ален Греш, на пример, наводи да су француски левичари, који се горде својом прошлошћу, опет решили да ударе по хришћанском клерикализму и свештенству, а да при том не дирају муслимане, који у Француској постају све моћнији и утицајнији (Закон Л.423-23А).⁸ Насупрот, западне владе су у једном моменту, попуштајући исламу, почеле да заговарају тезу да постоји «европски ислам», толерантнији и цивилизованији од блискоисточног и азијског. Но, догађаји су брзо потопили ову утопијску замисао.⁹ Познати амерички политичар и геополитичар Хенри Кисинџер, поводом исламизације, односно жеље муслимана да исламизују Запад, у једном интервју је рекао: „Закони шеријата чине демократију немогућом и овде не треба имати илузија.“¹⁰ Ипак, иако је демократија позитивни политички и друштвени идеал на Западу, а понекад и критеријум на основу кога се вреднују бројне друштвене појаве и процеси, јасно је да ислам

7 Sergio La China, „Una migliore informazione diretta è il primo passo per evitare lo scontro di civiltà“, *L'Occidentale*, 26/01/2012

8 Alain Gresh, „Islam, une police de la pensée socialiste“, *Le Monde diplomatique*, 18/01/2012

9 „Европски ислам“ је неприхватљив и за муслимане. «Европски ислам (Турске) увек се окреће против ислама, уведена је латиница, жене се не облаче правилно и немају улогу коју захтева ислам...» Таваколи тврди да ‘европски ислам Турске’ нема за циљ формирање исламске владе, већ решавање неких класних, економских и социјалних проблема. Види: Манире Голами-Тавакколи, «Европейская модель ислама», (“Resalat”, Иран), према: <http://inosmi.ru/world/20120821/196997100.html#ixzz26k96P5ox>

10 Rainer Haubrich, „Die Scharia macht Demokratie fast unmöglich“, *Die Welt*, 17/09/2012

не прихвата западну демократију.¹¹ Нухић истиче да је «са исламско-вјерског становишта демократија неприхватљива, пошто сљедбеници ислама своју теорију и поимање цјекокупбох свијета, како овог тако и оног загробног, црпе из духа ислама и Кур'ана. Они у ствари сматрају да је демократија диктатура атеима којом се жели да одврате Муслимани од извршавања вјерских прописа».¹² То је још један камен спотицања између Запада и ислама.¹³

Такође, драматична су и индивидуална сведочења о трансформацији муслимана у Европи. Тако је једна Францускиња записала: само пре неколико година није могла да претпостави да свињска ребра могу постати симбол борби цивилизација и културног шока. Последњих година сопственим очима сам видела нагле промене: девојка из мог комшилука одједном је почела да носи хиџаб, комшиница, која се до скоро облачила као и сви Французи и носила обућу са штиклама, почела је изненада се облачи као муслиманка, а њен син који је носио цинс, сада носи муслиманске кошуље и приступио је селафијама. Сви некако са подозрењем гледају моју децу. У локалној самопослузи су прво половину, а потом две трећине издвојили за чисту (халал) храну коју једу муслимани. Шта ће бити за коју годину нико не зна. Мноштво француских медија позива на солидарност са становницима Магриба, који су страдали после револуција у њиховим државама. Када се играла фудбалска утакмица између Марока и Алжира, меч је требао да почне минутом ћутања на поги-

11 Мехмедалија Нухић, „Демократија и ислам“, у зборнику: *Демократија и саборност*, приредио: Зоран Милошевић, Институт за политичке студије, Београд, 2010, стр. 57-78.

12 Исто, стр. 57.

13 Иако се демократија на Западу фаворизује и хвали, западни политички систем је новчаним механизмима обесмислио демократију. „Новчани механизам готово је у потпуности попуњен најамним радницима који су сви његове слуге. Унутар њега владају односи наредбодавца и потчињеног, договор, сагласност, принуда и остале појаве које немају ништа заједничко с чисто економским односима. Он је антидемократичан. У сваком његовом сегменту влада беспоговорна радна дисциплина. Механизам се односи деспотски према остатку друштва. Никаква диктаторска власт у свету не може се упоредити с њим у том погледу“. Александар Зиновјев, *Велика прекретница*, Критика западне хегемоније, Наш дом, Београд, (1993), стр. 48.; Упор.: Зоран Милошевић, „Нужна ли нам реформа демократије?“, *Учене записки*, №1, Череповецкий государственный университет, Череповец, 2011, стр. 26-30.

нуле у Јапану од цунамија. Муслимани су тада подигли дреку против тога, сматрајући да треба изразити солидарност са муслиманима у Палестини и Либији¹⁴

Наравно и са друге стране „баре“ стижу мање-више поруке које изазивају страх од ислама. Тако једна утицајна америчка новина за ислам каже: ислам је окрутна религија рата, која велича цихад и мучеништво. Куран даје мноштво примера убиства, тероризма и геноцида. Поред тога, Куран је женомрзачка религија, која жену потчињава мушкарцима, а ако неће да се потчине или се понашају на неисламски начин, дозвољено их је тући. Ислам је расистичка религија, јер Куран говори да су Арапи бољи од свих других нација. Куран поздравља ропство и дозвољава доношење дискриминационих закона. Ислам негира друге религије, јер признаје само законитост јудаизма и хришћанства. Ислам је окрутна религија, јер проповеда цихад, а цихадистима обећава велику награду. Западна и исламска цивилизација не могу постојати заједно.¹⁵ За сада, Запад нема ваљан одговор на изазов ислама. Зато се поставља питање, ако Европа, тачније Европска унија¹⁶ нема одговор, има ли Римокатоличка црква, односно

14 „Caroline Alamachère, „M. Glucksmann, je vais vous expliquer pourquoi je n'irai pas en vacances au Maghreb“, *Riposte Laïque*, 19/06/2011

15 Amil Imani, The Islamic Kingdom, *American Thinker*, 17/06/2012; Упор.: Gipro Bernardeli, La chiesa d'orientе sfida per il cristianesimo del futuro, *Vatican Insider*, 17/09/2012

16 Европска унија нема ненасилан одговор на исламско питање, јер томе помажу, углавном, леве политичке партије које немају осећај за национални и религијски идентитет. Према подацима Сорена Керна из научног центра Стратешка истраживања у Мадриду у Европској унији муслимани гласају за леве странке: 93 посто француских муслимана дало је глас Оланду, а само 7 Саркозију. Уопштено говорећи муслимани у Европи, чији број стабилно расте, више симпатишу леве партије, него умерене (центристичке), јер леве подржавају имиграцију и указивање социјалне помоћи која укључује и храну. Поред тога, идеологија и вредности муслимана у Еврпи укључује атипатију према Израелу и Јеврејима, али и хришћанима. Слично је и у Данској, где 89,1 муслимана гласа за социјалисте и друге леве партије. У Великој Британији 47 муслимана гласа за лабуристе, а само пет одсто даје глас конзервативцима. На тај начин у Лондону у округу Тауер Хемлетс Луфтур Рахман из Бангладеша је изабран за градоначелника, чији је програм «промена све инфраструктуре друштва, његових институција, културе, политичког поретка и вере, тј. превођење свег становништва на ислам». Лабуриста, члан британског парламента Сим Фицпатрик се јавно жалио у медијима да муслимани продиру у његову партију мењајући идеологију, од световне ка религиозној партији, иако ова партија по свом програму нема ништа са исламским ре-

Ватикан, с обзиром да представља један од значајнијих центара светске моћи?

Римокатоличка црква, као и православна, имају дугу традицију покушаја неговања дијалога са исламом. Римокатолици су своја виђења дијалога са исламом, између осталог, изложили у књизи *Смјернице за дијалог између кришћана и муслимана*, у издању ватиканског Секретаријата за нехришћане. У њему су се дефинисале и најважније „предрасуде“ римокатолика према исламу, како би се могао водити дијалог. Према Ватикану постоји шест „предрасуда“ у римокатолицизму према исламу, које онемогућавају дијалог, као што су: исламски „фатализам“; исламски „јуридизам“ (заповести и забране); „лаксистам“ (олако схватање морала); ислам је „фанатизам“ (муслимани се наљуће кад за њих говоре да су фанатици и да често своју веру намећу мачем). Ако је, с кришћанске стране, предрасуда упорна, то је можда због тога јер у муслиманском свијету још увијек постоје облици друштвене присиле или заједничка тврђења која немуслиманци могу протумачити као притајене облике нетолеранције.; „имобилизам“, тј неспособност муслимана за научни и иновативни рад и искориштавање нових техничких достигнућа¹⁷ и ислам

лигиозним фундаментализмом. Ово ће пре или касније подрити либералне партије. Најгоре је у Белгији, где муслимани чине четвртину становништва. Само у Бриселу их има 300.000, више него римокатолика, а према проценама, ако муслимани одрже садашњу стопу родности, 2030. године чиниће 60 одсто становништва, док ће у Норвешкој 2040. године половина становника бити исламске вероисповести, док би Осло било у потпуности муслимански град. Слично је у Шпанији, где је Социјалистичка партија предложила у тамошњем парламенту закон по коме би око 500.000 муслимана мароканског порекла добило право гласа на локалним изборима. Да је закон усвојен социјалисти би контролисали неколико градова са огромним бројем муслимана. То, међутим, није прошло и шпански социјалисти су 2011. изгубили изборе. Све ово води великој подели Европског бирачког тела на пристлаице леве и деснице, што погодује развоју и учвршћивању политичког ислама у Европи. Види: Fiamma Nirenstein, *Sorpresa: la sinistra europea vince con i voti dei musulmani*, *Il Giornale*, 01/06/2012; Упор.: Зоран Милошевић, *Европски идентитет – будућност муслимана у Европској унији*, Институт за политичке студије, Београд, 2012.; Зоран Милошевић, *Турска и неоосманлизам*, Завод за уџбенике и наставна средства, Источно Сарајево, 2010.

17 Има исламских аутора, а о западним да и не говоримо, који тврде да је ислам свој креативни нагон исушио и спласнуо. «Зашто се и како овај креативни нагон, који је есенцијална одлика свих виталних цивилизација, исушио и спласнуо у исламском свијету остаје спорно питање. У многим подручјима и то са веома мало изузетака, културолошки свијет ислама се повукао – и

је „религија страха“.¹⁸ С обзиром да је наука, у међувремену, темељитије истражила неке од ових „предрасуда“, односно примедби исламу, сада можемо са много више поузданости тврдити да споменутих пет „предрасуда“, мање или више, имају и научно утемељење, као што је то са ставом да у савременом исламу нема важнијих научних достигнућа. У цитираној књизи Али А. Алавија на једном месту се наводе следећи подаци: „У науци и технологији статистика је уистину застрашујућа – и, к тому још, депресивна. Уколико се узму подаци из 2006. године, муслиманске земље чланице ОИЦ-а имале су 8,5 научника и технолога на 1000 становника, у поређењу са свијетским просеком од 40,7, те бројем од 139,3 колико тај просек износи у развијеном свијету. Цјелокупни муслимански свијет учествовао је са 1,17 процената у области свјетске научне литературе, у поређењу са 1,48 процената колико је остварила сама Шпанија.“¹⁹ Шта рећи о податку да у Саудијској Арабији није за хиљаду година преведено књига на арапски, колико се у Шпанији преведе за једну годину? Шта рећи о податку да је 1579. године Истамбул добио опсерваторију, а да ју је следеће, 1580. године исламско свештенство порушило, иако је, треба и то рећи, током златног века ислама постојала слична опсерваторија током X и XI века (такође потом уништена).²⁰

Но, иако су римокатолици и муслимани дефинисали међусобне „предрасуде“²¹ дијалог није напредовао.

то до мјере да више нема континуитета било које врсте са постигнућима ове цивилизације из прошлости. Ислам је сломљен и умногеме замијењен културолошким изражајима неадекватног модернитета или неком врстом сентиментаног пастиша и слабе повезнице са сјајем исламске прошлости (...).» Ali A. Allawi, *Kriza islamske civilizacije*, str. 256.

18 Maurice Bormans, *Smjernice za dijalog između kršćana i muslimana*, Nadbiskupski duhovni stol, Zagreb, 1984, str. 58-63; Упор.: Mato Zovkić, „Otvoreno pismo 138 muslimanskih teologa kršćanskim poglavarima“, *Crkva u svijetu*, Split, br. 3, 2009, str. 329-352. Православна црква је свој однос према исламу дефинисала, између осталог, и књигом архиепископа Анастасија (Јанулатоса), *Ислам*, Хришћански културни центар, Београд, 2005.

19 Ali A. Allawi, *Kriza islamske civilizacije*, стр. 259.

20 Irshad Manji, *Kaj je narobe danes z islamom, poziv k poštenosti in prenovi*, Društvo Znamenje, Petrovče, 2008, str. 195.

21 Муслимани такође имају „предрасуде“ о хришћанству, а то су: Свето писмо је фалсификовано; хришћанске свете тајне су неприхватљиве или барем некорисне; хришћански монотеизам није непомућен; Црква је само временска власт; хришћани су били неверни Христовој поруци. Види: Mau-

Папа на Блиском Истоку

Посета поглавара Римокатоличке цркве Блиском истоку, током септембра 2012. године, донела је и званични позив муслиманима да се уједине са хришћанима. „Дошло је време да се хришћани и муслимани уједине, како би се рекао крај насиљу и ратовима“ – рекао је Бенедикт XVI у обраћању младима Блиског истока, која се окупила на тргу Бкерке пред патријаршијом маронита²² (заједница Сиријаца која живе углавном у Либану; ушла у унију са римокатолицима. На Блиском истоку има их око милион).²³ Папа је ово изговорио, јер су међу окупљенима били и млади из Сирије у којој се тренутно сукоб између муслимана највише одражава на хришћане.²⁴

rice Borrmans, *Smjernice za dijalog između kršćana i muslimana*, str. 64-69.

22 Giacomo Galeazzi, “Cristiani e musulmani insieme per fermare le guerre”, *La Stampa*, 15/09/2012

23 *Enciklopedija živih religija*, Nolit, Beograd, 1992, str. 439.

24 Медији склони Римокатоличкој цркви са доста пропаганде су приступили папином путовању. Тако једна новина на следећи начин описује папину посету Блиском истоку: За време недавног пута по Либији Бенедикт XVI је износио речи мира, у моменту када се догађа својеврсни сукоб између ислама и Запада. Иако постоје велике културне разлике, које отежавају дијалог, ако га не чине и немогућим. Без обзира на то папа је позивао на узајамно поштовање и успостављање контакта. Аутор, између осталог, подсећа на папино предавање «lectio magistralis», које је одржао као професор по позиву на немачком универзитету у Регенсбургу 12. септембра 2006. године. Тада је садашњи папа, а ондашњи кардинал Јосеф Ратцингер је говорио, пре свега, као филозоф и на моменте као теолог. У почетку је говорио о дијалогу који се догодио 1391. године између византијског императора Мануела II Палеолога и образованим Персијанцем. Разговарало се о хришћанству и исламу и њиховим истинама. То је било у Цариграду, сада главном граду Турске, која је у то време била у саставу Византијске империје. Данашњи папа, а ондашњи кардинал Ратцингер је цитирао неколико мисли византијског императора о цихаду (светом рату): „Конечно, император је знао да се у сури 2.256 Курана говори да се не сме користити принуда у питањима вере. То је једна од начелних сура, када Мухамед још није власт и када је он лично био угрожен. Император је знао и за друге прописе које се тичу светог рата и које су записане у Курану. Император се обратио сабеседнику са питањем: „Реците шта је ново донео Мухамед, осим ширења вере на зао и нехуман начин“. Император је даље објашњавао зашто је ширење вере уз помоћ насиља неразумни посао. За императора ширење вере насиљем је и против разума и против Бога. Види: Michele Marsonet, „Benedetto XVI in Libano ha parlato al mondo islamico come fece a Ratisbona“, *L'Occidentale*, 23/09/2012

Интересантно је да је папа Бенедикт XVI почео у 2005. и 2006. години да се обраћа муслиманима под утицајем професора – језуите Самира Халила Самира (Samir Khalil Samir), који се бави истраживањима ислама и историје арапске културе на Бејрутском универзитету светог Јосифа и на Папском источном институту у Риму.²⁵ Интересантно је да је пре овога, садашњи папа као кардинал Ратцингер отворено говорио о тоталитарној суштини ислама, који своја начела црпи из шеријата, а енергију из Курана. Исламском тоталитаризму супротстављао је хришћанску идеју. У зборнику својих интервјуа из 1996. године, које је објавио новинар Питер Зевалд (Peter Seewald) «The Salt of the Earth» (Со земљи) тадашњи кардинал Ратцингер на стр. 244 каже: «Данашња дискусија на Западу о могућностима исламске теологије и о идејама које нуди ислам, као субјект права, претпостављају да у свим религијама, у суштини, постоји иста структура, те да све оне са својим правилима и нормама одговарају демократском систему. Међутим, то само по себи противуречи суштини ислама у којем једноставно не постоји подела на политичку и религиозну сферу, како је то било у хришћанству од самог почетка. Куран – то је апсолутно религиозни закон, који регулише сав политички и друштвени живот, инсистирајући на томе да је исламски шеријат у обавези да дефинише друштвени поредак и систем и формира друштво од почетка до краја. У том смислу он (шеријат) може да експлоатише слободу које му даје наш Устав. Међутим, његов коначни циљ није у томе да каже: 'да, сада и ми представљамо институцију са правима, сада и ми постојимо тачно тако као католици и протестанти'. У таквој ситуацији ислам не тражи статус који одговара његовој унутрашњој природи – већ тежи удаљавању. У исламу постоји тоталитарни поредак, који се веома разликује од нашег. Он једноставно све заузима без изузетка». Такође, из исте (1996.) године су и ставови да се суштина ислама исцрпљује у «тоталној исламизацији свег друштва укључујући и друштва Запада».²⁶

25 Andrew G. Bostom, „The Vatican and Islam: Has Dhimmitude Prevailed?“, *American Thinker*, 15/05/2012

26 Види: Зоран Милошевић, „Ширење идеја блискоисточних исламиста у школама Немачке“, *Политичка ревија*, бр. 3, 2010, Београд, стр. 233-248.

У међувремену се догодило да се политика Ватикана, односно Римокатоличке цркве према исламу промени. Цитирани Ендрју Бостом то назива „*dimmitud*“, тј. грубим потчињавањем живота немуслимана захтевима ислама, односно повлачење пред ратоборним исламом. Ова понижавајућа (у интелектуалном и моралном плану) тенденција нашла и свој израз у погледима изложеним у издању Државног секретаријата Ватикана *La Civiltà Cattolica*, који представља службени орган ове институције и пропагатора његових идеја, идеологије и погледа на свет. Издања овог секретаријата врцају од отворене исламофилије и понизности пред џихадистичким покретима. Такође, отворено се критикује америчка политика „рата са терором“, која се назива „неправдом према муслиманима“. Истраживачи ислама из Израела су ставове владе Ватикана назвали „гласом јасног лицемерја“,²⁷ јер иста та влада ћути о зверствима исламских терориста, а ћути чак и када су убиства хришћана у питању. На пример, ни речи се није чуло од Ватикана када је 3. јуна 2010. године муслиман убио епископа Исендеруна.

Зато неки јеврејски истраживачи овако оцењују актуелну политику Ватикана према исламу: „Немогуће је избећи закључак да Римокатоличка црква нема јасну политику према исламу. Папа Бенедикт XVI повремено исказује вољу да се супротстави исламу, међутим његов Државни секретаријат манифестује велику снисходљивост и наду на благонаклони став муслимана према римокатолицима. Нема основа веровати да ће оваква политика донети неки резултат. Насупрот, бискупи немају јасне инструкције из Ватикана, а ислам, у међувремену, продужава да се шири Европом. Тренутно, ми нисмо сведоци ‘исламског пролећа’, већ исламског фундаментализма, који потискује умерени ислам. Очеvidно је, дакле, да је Римокатоличка црква неспособна да формулише политику која би могла да задржи исламски притисак, а такође која би научила људе да живе у друштву у коме се уважава плурализам“.²⁸

За време пута Бенедикта XVI у Либан једна од јавно изречених порука је жеља за зближавањем са исламским све-

27 Andrew G. Bostom, „The Vatican and Islam: Has Dhimmitude Prevailed?“, *American Thinker*, 15/05/2012

28 Исто.

том. Објашњење за ово може бити и реакција ислама на филм (Римокатоличка црква га је „жестоко осудила“) и низ напада на америчка представништва, што је за Ватикан, такође, неприхватљиво. Но, папине посете се припремају низ месеци раније, тако да актуелни догађаји су само потврдили ставове из октобра 2010. који су се чули на синоду о Блиском истоку. Тада је успостављена „дијагноза“ „да растућа напетост због присуства радикалног ислама представља жесток проблем за живот хришћана“. Подсетимо да је папа у мају 2009. одбио могућност сукоба религија, што је рекао приликом посете светим земљама: Јордану, Израелу и Палестинској аутономији.

Папа је позвао религије да оставе у прошлости ружне догађаје и да иду напред у реализацију постављених циљева, како би се зближили и обновили интегритет и заједништво. Да би се то догодило потребно је испунити два услова: прво, одрећи се религиозног „фундаментализма“, који представља „фалсификовање религије“, јер у први план истиче насиље и власт уместо духовности. Други услов је критика „религиозне трпељивости“. Ова идеја је површна и у себи скрива уски фундаментализам. Папа мисли да је потребно ићи даље „и прећи са трпељивости на религиозну слободу“. Религиозна слобода подразумева право савести и значи и слободну смену религије. Поред тога, религиозна слобода значи право да сваки грађанин избегава узнемиравања по основу религије, како се то управо догађа многим хришћанима у муслиманским државама.²⁹

Без обзира што је папа Бенедикт XVI као кардинал износио јасне ставове о исламу и манифестовао спремност да се супротстави исламизацији, сада је јасно да се одустало од такве политике и пристало на политику повлачења (*dimityud*). Интересантно је да је папа лично присуствовао церемонији преласка Магди Алама (Magdi Allam) из ислама на римокатоличанство у базилици светог Петра у време васкршњих празника 2008. године, када је неустрашиви Алам јасно рекао шта је ислам: «Запитао сам се како је могуће осу-

29 Jean-Marie Guénois, „Pourquoi le Pape tend la main aux musulmans“, *Le Figaro*, 16/09/2012; Упор.: Надав Эяль, Запад сталкивае Ближний Восток в пропасть радикального ислама, (“Маарив”, Израил), према: <http://inosmi.ru/asia/20110825/173794589.html#ixzz26k8omEHc> ; Бен-Дрор Ямини, Машина смерти: какие планы вынашивает воинствующий ислам, (“Маарив”, Израил), према: <http://inosmi.ru/usa/20120126/184012755.html#ixzz26k8HmSM8>

дити на смрт у име ислама све те људе, који су попут мене, искрено и храбро заговарали ‘умерени ислам’ и без скривања имена осуђивали исламски екстремизам и тероризам. Зато сам дошао до закључка да је у оквиру таквих појава какви су исламски екстремизам и тероризам, корени зла су неодвојиви од ислама, јер је он физиолошки тврд и историјски конфликтан». Даље је Алам говорио да Римокатоличка црква нерадо прима оне који желе да из ислама пређу на римокатолицизам, а живе у некој исламској држави, јер не могу да их заштите од освете муслимана (одмах се осуђују на смрт због вероодступништва). Зато Римокатоличка црква ћути и избегава да прима такве људе, а боји се и репресије према постојећим хришћанима. На крају је Алам рекао: «Мислим да је дошло време да се оконча са насиљем муслимана, који не поштују слободу религиозног избора».³⁰ Слично је размишљао о покојни либански маронит и истраживач ислама свештеник Мишел Хајек (Michel Hayek – 1928 – 2005), који је оставио своје размишљање о исламу: «Зашто већ не признамо, отворено и часно, нарушавајући политичке табуе, који су се укоренили у хришћанска срца и сазнање, да је ислам ужасна мука, са којом ће се Црква, пре или касније, сукобити. Осећања хришћана су повређена до крајности и траума се не може заборавити».³¹

Zoran Milosevic

*ROMAN CATHOLIC CHURCH AND ISLAM
From “Lectio magistralis” to the withdrawal of
the Roman Catholic Church in front of Islam*

Summary

In the policy of the Roman Catholic Church, i.e. Vatican, towards Islam, there have been changes, which have been called “dhimmitude” in scientific articles, that is, the harsh subjugation

30 Andrew G. Bostom, „The Vatican and Islam: Has Dhimmitude Prevailed?“, *American Thinker*, 15/05/2012

31 Исто.

of the lives of non-Muslims to the requests of Islam, or the retreat in front of the militant Islam. This humiliating (in intellectual and moral aspects) tendency has found its expression in the attitudes of the State Secretariat of Vatican, La Civiltà Cattolica, which represents the official organ of this institution, and the promoter of its ideas, ideology and world outlook. The publications of this Secretariat are full of open Islamophilia and humbleness towards the jihadist movements. Therefore the investigators of the Roman Catholicism have commenced to point out that Vatican doesn't have clear policy towards Islam, i.e. that it started to retreat. Pope Benedict XVI at the same time shows the will to oppose Islam, but its State Secretariat manifests high condescension and the hope in, the benevolent attitude of the Muslims towards the Roman Catholics, which leads to the fact that the bishops don't have clear instructions from Vatican, while Islam continues to spread in Europe. Therefore, it is obvious that the Roman Catholic Church currently doesn't have capacities to formulate the policy that could hold the Islamic pressure. The researchers of Islam from Israel have called the attitudes of the Vatican government "the voice of the hypocrisy", because the same government keeps silent about the atrocities of the Islam terrorists, even when it comes to killing christians. For example, Vatican didn't say a word when on June 3 2010, a Muslim killed bishop Isenderun.

Key words: Roman Catholicism, Islam, politics, dialogue, democracy, clash of civilizations, integration, identity

Литература

- Allawi, Ali A.: *Kriza islamske civilizacije*, Dobra knjiga, Sarajevo, 2012.
- Alamachère, Caroline: „M. Glucksmann, je vais vous expliquer pourquoi je n'irai pas en vacances au Maghreb“, *Riposte Laïque*, 19. 6. 2011.
- Bernardeli, Giprgio: „La chiesa d'oriente sfida per il cristianesimo del futuro“, *Vatican Insider*, 17. 9. 2012.
- Borrmans, Maurice: *Smjernice za dijalog između kršćana i muslimana*, Nadbiskupski duhovni stol, Zagreb, 1984.

- Bostom, Andrew G.: „The Vatican and Islam: Has Dhimmitude Prevailed?“, *American Thinker*, 15. 5. 2012.
- Burki, Shahid Javed: „Demilitarizing Muslim Politics“, *Project Syndicate*, 25. 1. 2012.
- Galeazzi, Giacomo: „Cristiani e musulmani insieme per fermare le guerre“, *La Stampa*, 15. 9. 2012.
- Gresh, Alain: „Islam, une police de la pensée socialiste“, *Le Monde diplomatique*, 18. 1. 2012.
- Guénois, Jean-Marie: „Pourquoi le Pape tend la main aux musulmans“, *Le Figaro*, 16. 9. 2012.
- Эяль, Надав: „Запад сталкивает Ближний Восток в пропасть радикального ислама“, („Maariv“, Израиль), према: <http://inosmi.ru/asia/20110825/173794589.html#ixzz26k8omEHc>
- Enciklopedija živih religija*, Nolit, Beograd, 1992.
- Зиновјев, Александар: *Велика прекретница, Критика западне хегемоније*, Наш дом, Београд, 1993.
- Zovkić, Mato: „Otvoreno pismo 138 muslimanskih teologa kršćanskim poglavarima“, *Crkva u svijetu*, Split, br. 3/2009.
- „Islam And The Non-Existent War With The West, *Strategy Page*“, 5. 5. 2012.
- „Islamofobia? Que islamofobia?“, *La Razon*, 31. 10. 2005.
- Imani, Amil: „The Islamic Kingdom“, *American Thinker*, 17. 6. 2012.
- Јанулатос, Анастасије: *Ислам, Хришћански културни центар*, Београд, 2005.
- Jevtić, Miroljub: „Zunanjepolitični koncept Seida Kutba, ideologa sodobnega islamskega fundamentalizma“, *Društvo 2000*, št. 165 – 167, Ljubljana, 2004.
- Ямини, Бен-Дроп: „Машина смрти: какіе плани вынашивает воинствующий ислам“, („Maariv“, Израиль), према: <http://inosmi.ru/usa/20120126/184012755.html#ixzz26k8HmSM8>
- Kincler, Klaus: *Verski fundamentalizam*, Clio, Beograd, 2002.
- China, Sergio La: „Una migliore informazione diretta è il primo passo per evitare lo scontro di civiltà“, *L'Occidentale*, 26/01/2012

- Labidi-Maiza, Mehrezia: „Islam in nasilje“, *Društvo 2000*, št. 165-167, Ljubljana, 2004.
- Manji, Irshad: *Kaj je narobe danes z islamom, poziv k poštenosti in prenovi*, Društvo Znamenje, Petrovče, 2008.
- Манире Голами-Тавакколи, „Европска модель ислама“, (“Resalat”, Иран), према: <http://inosmi.ru/world/20120821/196997100.html#ixzz26k96P5ox>
- Marsonet, Michele: „Benedetto XVI in Libano ha parlato al mondo islamico come fece a Ratisbona“, *L'Occidentale*, 23. 9. 2012.
- Милошевић, Зоран: „Ширење идеја блискоисточних исламиста у школама Немачке“, *Политичка ревија*, бр. 3/2010, Београд.
- Милошевић, Зоран: *Турска и неоосманизам*, Завод за уџбенике и наставна средства, Источно Сарајево, 2010.
- Милошевич, Зоран: „Нужна ли нам реформа демократије?“, *Учене записки*, №1, Череповецкий государственный университет, Череповец, 2011.
- Милошевић, Зоран: *Европски идентитет – будућност муслимана у Европској унији*, Институт за политичке студије, Београд, 2012.
- Nirenstein, Fiamma: „Sorpresa: la sinistra europea vince con i voti dei musulmani“, *Il Giornale*, 1. 6. 2012.
- Нухић, Мехмедалија: „Демократија и ислам“, у зборнику: *Демократија и саборност*, приредио: Зоран Милошевић, Институт за политичке студије, Београд, 2010.
- Pašić, Ahmed: „Spopad civilizacij – realnost ali preterivanje?“, *Društvo 2000*, št. 165-167, Ljubljana, 2004.
- Haubrich, Rainer: “Die Scharia macht Demokratie fast unmöglich”, *Die Welt*, 17. 9. 2012.

Resume

Visit of Roman Catholic Church leader (Pope) to the Middle East in September 2012 made a formal call to Muslims for unite with Christians. “The time has come to unite Christians and Mu-

slims and say the end of violence and war” - said Benedict XVI in his appear among the youth of Middle East, which had gathered in the Bkerke square in front of the Patriarchate Maronites Pope, because in crowd was young people from Syria where was struggle between Muslims and Christians and it influence mostly on Christians.

It is interesting that Pope Benedict XVI began in 2005 and 2006 refers to the Muslims under the influence of the teacher - the Jesuit Samir Khalil Samir, which is engaged in the research of Islam and its culture history at Beirut University of St. Joseph and the Pontifical Institute in Rome. It is interesting that before this, the present Pope, as Cardinal Ratzinger, was openly speaking about the totalitarian essence of Islam, which draws its principles from Shari at and energy from the Koran. To Islamic totalitarianism he opposed the Christian idea. In collection of his interviews from 1996, as published by journalist Peter Seewald “The Salt of the Earth” (the salt) then Cardinal Ratzinger (page 244): “Today’s discussion on the West about the possibilities of Islamic theology and the ideas that Islam offered as a subject of rights, assume that all religions have essentially the same structure and that all its rules and norms correspond to a democratic system. However, this is contradicted to the essence of Islam, in which there is no simply distinction between political and religious sphere, as it was in the beginning of Christianity. Koran - it is absolutely religious law, which regulates all political and social life, insisting that the Islamic Shari is required to define the social order and the system and form a society from the beginning to the end. In this regard, he (Shari) can exploit the freedom given by our Constitution. However, his ultimate goal is not how to say ‘yes, we now present the institution with the law, and now we exist as Catholics and Protestants. “In such situation, Islam does not require a status that corresponds to his inner nature - but seeks removal. In Islam exists a totalitarian regime, which is very different from ours. It just takes all without exception”. Also, from the same year (1996) exist attitudes that are the essence of Islam is exhausted in the “total Islamisation of all of society, including the society of the West”.

What happened in meanwhile that the policy of the Vatican and the Roman Catholic Church toward Islam changed? Cited Andrew Bostom calls it “dimmitud”, that is harsh submit of non-

Muslims to living requirements of Islam, respectively the withdrawal of aggressive Islam. This humiliating (in the intellectual and moral plane) tendency found its expression in the views exposed in the edition of the Vatican Secretariat of State Civiltà La Cattolica, which is the official organ of the institution and promoter of his ideas, ideologies and worldviews. Publications of this Secretariat are fulfilled with sympathy toward Islam and humility to the jihadist movement. Also, it has openly criticized American policy "war against terror", which is called the "injustice against Muslims." Islam researchers from Israeli called Vatican government views "a clear voice of hypocrisy" because that same government is silent about the atrocities of Islamic terrorists and silent even when they are killing Christians. For example, no-one word was heard from the Vatican when the 3rd of June 2010 the Muslims killed Bishop Isenderuna.

Therefore, some researchers estimate this current Vatican policy toward Islam: "It is impossible to avoid the conclusion that the Roman Catholic Church does not have a clear policy towards Islam. Pope Benedict XVI occasionally shows willingness to confront Islam, but his State Department manifested great condescension and hope on benevolent attitude of Muslims towards Roman Catholics. There are no basics to believe that such a policy would bring any results. In contrast, the bishops do not have clear instructions from the Vatican and Islam, meanwhile, continues to be a wider across Europe. In this time, we are not witnesses of 'Islamic Spring,' but Islamic fundamentalism, which suppresses the moderate Islam. It is evident, therefore, that the Roman Catholic Church is unable to formulate policies that could keep Islamic pressure, and also to teach people to live in a society in which pluralism is respected".

Овај рад је примљен 22. септембра 2012. године а прихваћен за штампу на састанку Редакције 20. децембра 2012. године.